

www.mevzuattakip.com.tr

Doğum Sonrası Yarım Zamanlı Çalışma Hakkı Düzenlemesi

Bu makalede, 6663 sayılı “Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un TBMM’de 29.01.2016 tarihinde kabul edilerek 10 Şubat 2016 tarihli ve 29620 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesinden sonra 6663 sayılı Kanunla Devlet Memurları Kanunu’nda yapılan değişiklikler ve özellikle doğum sonrası yarım zamanlı çalışma hakkı düzenlemesi üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır.

DOĞUM SONRASI YARIM ZAMANLI ÇALIŞMA HAKKI DÜZENLEMESİ

Gazi SERT

İçişleri Bakanlığı

Mahalli İdareler Başkontrolörü

6663 sayılı “Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” TBMM’de 29.01.2016 tarihinde kabul edilerek 10 Şubat 2016 tarihli ve 29620 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yazıda 6663 sayılı Kanunla Devlet Memurları Kanunu’nda yapılan değişiklikler, özellikle doğum sonrası yarım zamanlı çalışma hakkı düzenlemesi üzerinde durulacaktır.

I- Memurların Doğum Sonrası Aylıksız İzinde Geçirdikleri Sürelerin Kademe ve Derece İtibakında Değerlendirilmesi

657 sayılı Kanunun 108 inci maddesinin (B) fıkrasına göre; aynı Kanunun 104 üncü maddesi gereğince doğum yapan memura, doğum sonrası verilen sekiz haftalık analık izni süresinin veya yarı zamanlı çalışma süresinin bitiminden, eşi doğum yapan memura ise, doğum tarihinden itibaren istekleri üzerine yirmidört aya kadar aylıksız izin verilmekte; ancak, bu aylıksız izin memurun kazanılmış hak aylık derece yükselmesi ve kademe ilerlemesinde değerlendirilmemektedir.

6663 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle, 657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin “Ortak Hükümler” bölümünün (C) fıkrasına “108 inci maddenin (B) fıkrası uyarınca kullanılan aylıksız izin süreleri, her yıl için bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilir.” hükmünü içeren 8 nolu bent eklenerek, doğum sonrası 24 aya kadar aylıksız izin kullanan kadın veya erkek memurların, aylıksız izinde geçirdikleri sürelerin kazanılmış hak aylık derece yükselmesi ve kademe ilerlemesinde değerlendirilmesi imkânı getirilmiştir.

Diğer taraftan, 6663 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle, 657 sayılı Kanun’a eklenen geçici 42 nci madde ile; doğum nedeniyle kullanılan aylıksız izin sürelerinin kademe ilerlemesi ve derece yükselmesinde değerlendirilmesine ilişkin hükmün, düzenlemenin yürürlüğe girdiği 10 Şubat 2016 tarihinden sonra kullanılan izin süreleri açısından uygulanacağı hükmedilmiş, geçmişte kullanılan izinler kapsam dışında tutulmuştur. Ancak, 10 Şubat 2016 tarihi itibarıyla aylıksız izinleri devam edenler için ise, kalan izin süreleri bakımından değerlendirme yapılacaktır.

II- Erken Doğum Yapan Memurlara Doğum Tarihi ile Analık İzni Başlangıç Tarihi Arasındaki Sürenin Analık İzni Süresine Eklenmesi

657 sayılı Kanunun 104 üncü maddesinin (A) fıkrasına göre; kadın memura doğumdan önce sekiz, doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam onaltı hafta süreyle analık izni verilmekte; ancak erken doğum (Preterm Doğum) ile ilgili düzenleme bulunmamaktaydı. Örneğin, normalden on hafta önce gerçekleşen doğumlarda, mevcut düzenlemeye göre doğum sonrası izne sekiz hafta ilave edilerek 16 hafta izin kullandırılmaktadır. Bu uygulama da erken doğum yapan kadın memurların mağduriyetine neden olmaktadır.

6663 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle, 657 sayılı Kanunun 104 üncü maddesinin (A) fıkrasına “Doğum öncesi analık izninin başlaması gereken tarihten önce gerçekleşen doğumlarda ise doğum tarihi ile analık izninin başlaması gereken tarih arasındaki süre doğum sonrası analık iznine ilave edilir.” hükmü eklenerek, bu mağduriyet giderilmiştir.

Yapılan düzenleme ile sekizhaftadan daha önce gerçekleşen doğumlarda, aradaki süre sekiz haftayaek olarak doğum sonrası izne eklenecektir. Örneğin, normalden on hafta önce gerçekleşen bir doğumda, doğum tarihi ile doğum öncesi analık izninin başlaması gereken tarih arasındaki 2 haftalık süre, doğum sonrası kullanılacak olan 8+8 haftalık analık iznine eklenecektir.

III- Doğum Yapan Memurlar İçin Yarı Zamanlı Çalışma İzni

Doğum yapan kadın memurlar için yarı zamanlı çalışma hakkı, 6663 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle 657 sayılı Kanunun 104 üncü maddesine eklenen (F) fıkrasında

düzenlenmiştir. Söz konusu fıkrada;

“Doğum sonrası analık izni süresi sonunda kadın memur, isteği hâlinde çocuğun hayatta olması kaydıyla analık izni bitiminde başlamak üzere ayrıca süt izni verilmeksizin birinci doğumda iki ay, ikinci doğumda dört ay, sonraki doğumlarda ise altı ay süreyle günlük çalışma süresinin yarısı kadar çalışabilir. Çoğul doğumlarda bu süreler birer ay ilave edilir. Çocuğun engelli doğması veya doğumdan sonraki on iki ay içinde çocuğun engellilik durumunun tespiti hâllerinde bu süreler on iki ay olarak uygulanır. Üç yaşını doldurmamış bir çocuğu eşiyile birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşleri de, istekleri üzerine (A) fıkrası uyarınca verilen sekiz haftalık iznin bitiminden itibaren bu haktan aynı esaslar çerçevesinde yararlanır.” hükümleri getirilmiştir.

Buna göre;

1) Bu haktan;

- doğum yapan memur,
- üç yaşını doldurmamış bir çocuğu eşiyile birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşleri,

faydalanabileceklerdir. Eşi doğum yapan memurun bu haktan faydalanması mümkün değildir.

2) Bu haktan faydalanabilmesi çocuğun hayatta olmasına bağlıdır.

3) Bu hak;

- doğum yapan memur açısından, 657 sayılı Kanununun 104 üncü maddesinin (A) fıkrasında öngörülen analık izni bitiminden,
- üç yaşını doldurmamış bir çocuğu eşiyile birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşleri açısından, 657 sayılı Kanununun 104 üncü maddesinin (A) fıkrasında öngörülen sekiz haftalık iznin bitiminden,

itibaren kullanılmaya başlanılacaktır.

4) Bu izin hakkının kullanıldığı süre içerisinde doğum yapan memura ayrıca süt izni verilmeyecektir.

5) Doğum yapan memura birinci doğumda iki ay, ikinci doğumda dört ay, sonraki doğumlarda ise altı ay süreyle yarı zamanlı çalışma izni verilecektir. Çoğul doğumlarda bu süreler birer ay ilave edilecek; çocuğun engelli doğması veya doğumdan sonraki on iki ay içinde çocuğun engellilik durumunun tespiti hâllerinde ise bu süreler on iki ay olarak uygulanacaktır.

6) Bu haktan faydalanan memurlar günlük çalışma süresinin yarısı kadar (4 saat) çalışacaklardır.

7) Bu haktan faydalanan memurların fiili çalışmaya bağlı her türlü ödemeleri hariç malî hakları ile sosyal yardımlarına dokunulmayacaktır. Fiilen çalışmaya bağlı ödemelerde ise (ek ders, döner sermaye, fazla çalışma vb) sadece çalıştığı saatlerin ödemesi yapılacaktır. Ancak, zabıta ve itfaiye personelleri için verilen maktu fazla çalışma ücretlerinden, yarı zamanlı çalışma iznini kullanan memurların faydalanmaları mümkün değildir.

IV- Doğum Sonrası Aylıksız İzin Yarı Zamanlı Çalışma Süresinin Bitiminde Kullanılması

6663 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle, 657 sayılı Kanunun 108 inci maddesinin (B) fıkrasında yapılan değişiklikle; doğum sonrasında kadın memurların analık izni bitiminde başlayan 24 ay aylıksız izin, istekleri halinde yarı zamanlı çalışma süresinin bitiminde de başlatılabilmesine imkân sağlanmıştır.

V- Üç Yaşını Doldurmamış Çocukları Evlat Edinen Memurlar İçin İzin ve Yarı Zamanlı Çalışma Hakkı

6663 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle, 657 sayılı Kanunun 104 üncü maddesinin (A) fıkrasına yapılan eklemeye; üç yaşını doldurmamış bir çocuğu eşyle birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşlerine, çocuğun teslim edildiği tarihten itibaren sekiz hafta süre ile izin hakkı getirilmiştir. Bu izin hakkı, evlatlık kararı verilmeden önce çocuğun fiilen teslim edildiği durumlarda da kullanılabilir.

Diğer taraftan, üç yaşını doldurmamış bir çocuğu eşyle birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşleri de, istekleri üzerine sekiz haftalık izin bitiminden itibaren 104 üncü maddenin (F) fıkrasında düzenlenen iki aylık yarı zamanlı çalışma hakkından yararlanabilecektir.

Ayrıca, 6663 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle, 657 sayılı Kanunun 108 inci maddesinin (C) fıkrasının ilk cümlesi "*Üç yaşını doldurmamış bir çocuğu eşyle birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşlerine, 104 üncü maddenin (A) fıkrası uyarınca verilen*

sekiz haftalık izin veya aynı maddenin (F) fıkrası uyarınca izin kullanılması hâlinde bu iznin bitiminden itibaren, istekleri üzerine yirmi dört aya kadar aylıksız izin verilir.” şeklinde değiştirilerek; evlat edinenler için öngörülen yirmidört ay aylıksız izin hakkının, istek halinde yarı zamanlı çalışma süresinin bitiminde de başlatılabilmesine imkân sağlanmıştır.

VI- Doğum Sonrası Memur Anne ve/veya Babanın Yarım Zamanlı Çalışma Hakkı

6663 sayılı Kanununun 10 uncu maddesiyle, 657 sayılı Kanuna eklenen ek 43 üncü maddede “Doğum Sonrası Yarım Zamanlı Çalışma” düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle; çocuğu olan memur anne ve/veya babaya, çocuğun mecburi ilköğretim çağının başladığı tarihi takip eden aybaşına kadar normal çalışma süresinin yarısı kadar çalışma imkânı getirilmektedir. Bu haktan yararlanan memurların mali ve sosyal hakları da ayrıca düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeden evlat edinenler de yararlanacaktır.

Söz konusu maddeye; doğum yapan memurlar doğum sonrası analık izni veya 104 üncü maddenin (F) fıkrasındaki yarı zamanlı çalışma izninin, eşi doğum yapan memurlar ise babalık izninin bitiminden, ilgili mevzuatı uyarınca çocuğun mecburi ilköğretim çağının başladığı tarihi takip eden ay başına kadar olan dönemde, ayrıca süt izni verilmeksizin haftalık çalışma saatlerinin normal çalışma süresinin yarısı olarak düzenlenmesini talep edebilirler. Bu kapsamda yarım zamanlı çalışmaya başlayan memur, aynı çocuk için bir daha bu haktan yararlanmamak kaydıyla başvuru tarihini izleyen aybaşından geçerli olmak üzere normal zamanlı çalışmaya dönebilir. Bundan yararlanan memura, yarım zamanlı çalışmaya başladığı tarihi izleyen ay başından itibaren, mali haklar ile sosyal yardımlarına ilişkin her bir ödeme unsurunun yarısı esas alınarak ödeme yapılır. Bunların fiili çalışmaya bağlı ödemeleri hakkında ise ilgili mevzuat hükümleri uygulanmaya devam olunur. Derece yükselmesi ile kademe ilerlemesi için aranan süreler açısından bu şekilde çalışılan dönemdeki hizmet süreleri yarım olarak dikkate alınır. Bu kapsamdaki memurun çalışma saatleri ilgili kurum tarafından belirlenir. Bir çocuğu eşiyile birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşleri de istekleri üzerine çocuğun fiilen teslim edildiği tarihten veya 104 üncü maddenin (A) fıkrası uyarınca sekiz haftalık izin verilmesi ya da aynı maddenin (F) fıkrası uyarınca yarı zamanlı çalışma izin kullanılması hâlinde bu izinlerin bitiminden itibaren bu fıkra hükümlerinden yararlanır.

Yarım zamanlı çalışma hakkının kullanımına ilişkin usul ve esaslar ile bu haktan yararlanamayacak memurları; hizmet sınıfı, kadro unvanı, kurum veya teşkilat bazında birlikte veya ayrı ayrı belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Yarım zamanlı çalışma uygulamasının özelliklerine bakacak olursak:

1) Yarım zamanlı çalışma hakkından;

- Doğum yapan memurlar,

- Eşi doğum yapan memurlar,

- Bir çocuğu eşiyle birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşleri,

faydalanabileceklerdir.

2) Yarım zamanlı çalışma uygulaması;

- Doğum yapan memurlarda doğum sonrası analık izni veya 104 üncü maddenin (F) fıkrasındaki yarı zamanlı çalışma izninin bitiminden,

- Eşi doğum yapan memurlarda babalık izninin bitiminden,

- Bir çocuğu eşiyle birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde, çocuğun fiilen teslim edildiği tarihten veya 104 üncü maddenin (A) fıkrası uyarınca sekiz haftalık izin verilmesi ya da aynı maddenin (F) fıkrası uyarınca yarı zamanlı çalışma izin kullanılması hâlinde bu izinlerin bitiminden,

itibaren başlayıp, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 3 üncü maddesi gereğince çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın ekim ayının 15'ine kadar devam edecektir.

3) Bu haktan faydalanacak memurlar, haftalık çalışma saati olan 40 saat yerine 20 saat çalışabilecektir.

4) Yarım gün çalışmaya başlayan memurlar istedikleri zaman bu hakkından geri dönebilecekler, ancak bu durumda aynı çocuk için bir daha yarım gün izin istenemeyecektir.

5) Memura, yarım zamanlı çalışmaya başladığı tarihi izleyen ay başından itibaren, mali haklar ile sosyal yardımlarına ilişkin her bir ödeme unsurunun yarısı esas alınarak ödeme yapılacaktır. Bir başka deyişle yarım maaş alacaklardır.

6) Fiilen çalışmaya bağlı ödemelerde ise (ek ders, döner sermaye, fazla çalışma vb) sadece çalıştığı saatlerin mali ödemesini alabilecektir. Zabıta ve itfaiye personelleri için verilen maktu fazla çalışma ücretlerinden, yarım zamanlı çalışma hakkını kullanan memurların faydalanmaları mümkün değildir.

7) Derece yükselmesi ile kademe ilerlemesi için aranan süreler açısından bu şekilde çalışılan dönemdeki hizmet süreleri yarım olarak dikkate alınır.

8)Bu haktan faydalanan memurların derece yükselmesi ile kademe ilerlemesi için aranan süreler açısından bu şekilde çalışılan dönemdeki hizmet süreleri yarım olarak dikkate alınacaktır.

9) Bu haktan yararlanmak isteyen memurların, çalışma saatleri kurumlarınca belirlenecektir.

10) Bu haktan yararlanan memurlara, 657 sayılı Kanununun 104 üncü maddesinin (D) fıkrasındaki süt izni kullandırılmayacaktır.

11) Yarım zamanlı çalışma hakkının kullanımına ilişkin usul ve esaslar ile bu haktan yararlanamayacak memurlar Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenecektir.

VII- Diğer Düzenlemeler

6663 sayılı Kanununun 8 inci maddesiyle, 657 sayılı Kanununun 152 nci maddesinde yapılan değişiklikle; emniyet hizmetleri sınıfına dahil kadrolarda bulunanların yararlanmakta oldukları emniyet hizmetleri tazminat oranları %25 oranında artırılmıştır.

Yine 6663 sayılı Kanununun 9 uncu maddesiyle, 657 sayılı Kanuna ekli (1) sayılı Ek Gösterge Cetveli'nde yapılan değişiklikle; emniyet hizmetleri sınıfına dahil personelden yüksek öğrenimli olanların ek göstergeleri yükseltilmiştir.

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA